

Any acadèmic	2013-14
Assignatura	22012 - Observació i Documentació
Grup	Grup 2, 1S, GEDI, GEI2
Guia docent	B
Idioma	Català

Identificació de l'assignatura

Assignatura	22012 - Observació i Documentació
Crèdits	2.4 presencials (60 hores) 3.6 no presencials (90 hores) 6 totals (150 hores).
Grup	Grup 2, 1S, GEDI, GEI2(Campus Extens)
Període d'impartició	Primer semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professors	Horari d'atenció alumnat					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx
Maria Forteza Fornes m.forteza@uib.cat	17:00h	18:00h	Dilluns	24/02/2014	23/06/2014	A-107 GC

Titulacions on s'imparteix l'assignatura

Titulació	Caràcter	Curs	Estudis
Grau d'Educació Infantil (Pla 2009)	Formació bàsica	Segon curs	Grau
Grau d'Educació Infantil (Pla 2013)	Formació bàsica	Segon curs	Grau

Contextualització

L'assignatura Observació i Documentació constitueix una assignatura de formació bàsica i, conjuntament amb les assignatures Estratègies d'intervenció educativa I i II, Mitjans i Recursos tecnològics en el procés d'ensenyament-aprenentatge en la primera infància i Reflexió i innovació educativa, configuren, en el context del programa formatiu del Grau d'Educació Infantil, el Mòdul 4, anomenat Estratègies d'Intervenció Educativa en l'etapa 0-6.

Aquest mòdul està orientat cap a l'adquisició d'estratègies d'intervenció educativa en el primer i segon cicle de l'Educació Infantil. La finalitat principal d'aquest mòdul és dotar a l'alumnat d'habilitats i competències per a observar, intervenir i reflexionar sobre els processos d'ensenyament-aprenentatge en l'etapa 0-6.

L'assignatura Observació i Documentació, consta de sis crèdits distribuïts en tres blocs. El primer bloc introdueix el significat de l'observació i el sentit d'aquesta dins l'àmbit educatiu, particularment en l'Educació Infantil, donant especial importància al rol de l'observador/a i, en definitiva a l'actitud d'escolta imprescindible pels professionals que treballen en aquesta etapa. Sense escolta i observació el mestre perd les eines imprescindibles del seu propi treball, l'observació és una eina clau per qualificar la seva feina, per aprendre dels infants i per trobar pistes de com planificar i ajustar als processos de la intervenció educativa. El segon bloc, eix central de l'assignatura, desenvolupa les diferents fases que conformen un projecte d'observació en l'àmbit educatiu. I en el tercer bloc, es presenten les diferents formes i llenguatges per a la documentació educativa. Entenent la documentació com una eina valuosa, per definir la identitat i la qualitat dels centres educatius.

En aquesta assignatura es pretén donar eines als alumnes per dur a terme projectes d'observació i documentació a les aules d'Educació Infantil. Però, sens dubte, el més important és ajudar a generar algunes

Any acadèmic	2013-14
Assignatura	22012 - Observació i Documentació
Grup	Grup 2, 1S, GEDI, GEI2
Guia docent	B
Idioma	Català

de les actituds imprescindibles per a la futura tasca docent com són la d'aprendre a afinar la capacitat d'observació i escolta i mostrar sensibilitat per la pràctica.

Requisits

No s'exigeixen cap mena de requisits.

Competències

Les competències que s'incorporen a la nostra assignatura, en tant que coneixements, habilitats, disposicions i conductes, es dirigeixen a aconseguir distints resultats d'aprenentatge directament relacionats amb els plantejaments propis de l'assignatura.

Específiques

1. Capacitat per observar, analitzar i documentar els processos educatius (30)..
2. Capacitat per reflexionar i investigar sobre la pràctica educativa amb la finalitat de millorar la tasca docent i promoure projectes innovadors (31)..

Genèriques

1. Capacitat per a promoure una imatge digna de la infància i respecte als drets dels infants (5)..
2. Capacitat per fomentar els valors estètics com a element transversal a totes les disciplines (28)..
3. Capacitat en l'adquisició d'estratègies per l'aprenentatge autònom i col·laboratiu (29)..

Continguts

Es presenten en tres blocs diferenciats però interrelacionats.

Continguts temàtics

Bloc I. El sentit i el significat de l'observació a l'Educació Infantil.

- Tema 1. Definicions i perspectives teòriques de l'observació.
- Tema 2. El rol de l'educador/a com a observador/a.

Bloc II. Els projectes d'observació

- Tema 1. Justificació i disseny del projecte.
  - * Contextualització i justificació.
  - * Focus i finalitats.
  - * Preguntes inicials.
  - * Temporalització.

- Tema 2. Procediments i registres d'observació.

- * Dels registres oberts als registres sistemàtics.
- * Criteris per a la selecció i ús dels registres.

Any acadèmic	2013-14
Assignatura	22012 - Observació i Documentació
Grup	Grup 2, IS, GEDI, GEI2
Guia docent	B
Idioma	Català

Tema 3. Fase d'anàlisi del projecte.

- * Reducció de les dades i anàlisi del contingut.
- * Nivells d'anàlisi: molar i molecular.

Tema 4. Fase d'interpretació del projecte.

- * Revisió i generació de preguntes.
- * Altres pautes per a la interpretació.
- * Avaluació del procés seguit i retroalimentació.

Bloc III. La documentació del processos educatius.

Tema 1. Sentit i significat de la documentació.

- * Finalitats i continguts.
- * Agents i receptors.

Tema 2. Formes documentals.

Tema 3. Criteris per al disseny i elaboració de la documentació.

- * Selecció del contingut.
- * Informació visual i estètica.

Metodologia docent

Les activitats formatives de l'assignatura es coordinen amb algunes de les assignatures que conformen aquest mòdul específic i altres assignatures relacionades.

Activitats de treball presencial

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció
Classes teòriques	Exposició de continguts	Grup gran (G)	Exposició dels continguts per part del professor, amb una bibliografia bàsica i una documentació complementària. S'empraran diferents estratègies didàctiques: l'exposició magistral, l'anàlisi de documents visuals, l'exemplificació i debat a partir la descripció d'experiències d'observació i documentació de la pràctica educativa.
Seminaris i tallers	Pràctiques presencials	Grup mitjà (M)	Durant les sessions pràctiques, l'alumnat posarà en pràctica criteris, procediments i instruments d'observació i documentació aplicada a l'àmbit educatiu. Aquestes pràctiques es faran sempre amb el mateix grup de 4 alumnes. El grup de matí realitzarà les pràctiques en 3 seminaris de 3 hores cada un d'ells. Es faran 2 grups mitjans que assistiran al seminari per torns. El grup d'horabaixa realitzarà les pràctiques en 6 sessions presencials d'1 hora 30 min. cada una d'elles. Es faran 2 grups mitjans que assistiran a les pràctiques de manera quinzenal alternativament.
Tutories ECTS	Tutoria	Grup petit (P)	Es realitzaran tutories individuals i en petit grup per a la supervisió del projecte d'observació
Avaluació	Prova d'avaluació	Grup gran (G)	Es realitzarà una prova escrita global dels continguts de l'assignatura durant el període d'avaluació.

Any acadèmic	2013-14
Assignatura	22012 - Observació i Documentació
Grup	Grup 2, 1S, GEDI, GEI2
Guia docent	B
Idioma	Català

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció

Aquesta avaluació permetrà valorar si l'alumna/e ha assimilat els continguts de la matèria.

Activitats de treball no presencial

Modalitat	Nom	Descripció

Estudi i treball autònom individual	Treball a partir dels materials ofertats per l'assignatura	La lectura del Dossier de Textes de l'assignatura, del material disponible a la xarxa intranet (moodle) i de les exposicions del professor/a a les classes magistrals, serviran per a l'estudi de l'assignatura i la preparació de les activitats pràctiques.
Estudi i treball autònom en grup	Projecte d'observació i documentació.	El projecte es realitzarà de manera interdisciplinària amb l'assignatura Estratègies d'Intervenció Educativa en la Primera Infància I. Consisteix en dissenyar i desenvolupar un Projecte d'Observació i Documentació a un centre d'Ed. Infantil. Cada grup realitzarà 4 sessions d'observació al centre.

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut de l'alumnat i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Estimació del volum de treball

El volum estimat a realitzar en el procés d'ensenyament i aprenentatge de l'assignatura i per a cadascuna de les modalitats organitzatives, queda distribuïda de la següent manera: 60 hores de treball presencial i 90 de treball no presencial.

Modalitat	Nom	Hores	ECTS	%
Activitats de treball presencial		60	2.4	40
Classes teòriques	Exposició de continguts	42	1.68	28
Seminaris i tallers	Pràctiques presencials	9	0.36	6
Tutories ECTS	Tutoria	6	0.24	4
Avaluació	Prova d'avaluació	3	0.12	2
Activitats de treball no presencial		90	3.6	60
Estudi i treball autònom individual	Treball a partir dels materials ofertats per l'assignatura	30	1.2	20
Estudi i treball autònom en grup	Projecte d'observació i documentació.	60	2.4	40
Total		150	6	100

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants

Any acadèmic	2013-14
Assignatura	22012 - Observació i Documentació
Grup	Grup 2, IS, GEDI, GEI2
Guia docent	B
Idioma	Català

si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Campus Extens.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

Les competències establertes a l'assignatura observació i Documentació, seran valorades mitjançant l'aplicació d'una sèrie de procediments d'avaluació. A continuació s'indiquen quins seran els aspectes que es tindran en compte, les tècniques o instruments que s'empraran, els criteris que s'utilitzaran per a valorar cadascun dels aspectes (amb indicació de la ponderació en la qualificació final que obtingui l'estudiant), i la tipologia avaluativa (recuperable o no recuperable). L'alumne/a obtindrà una qualificació numèrica entre 0 i 10 per a cada activitat avaluativa, la qual serà ponderada segons el seu pes a fi d'obtenir la qualificació global de l'assignatura. Per superar l'assignatura, l'alumne/a ha d'haver obtingut un mínim de 5 punts sobre 10 al bloc pràctic (pràctiques/seminaris i projecte d'observació) i a la prova d'avaluació teòrica.

Pràctiques presencials

Modalitat	Seminaris i tallers
Tècnica	Treballs i projectes (No recuperable)
Descripció	Durant les sessions pràctiques, l'alumnat posarà en pràctica criteris, procediments i instruments d'observació i documentació aplicada a l'àmbit educatiu. Aquestes pràctiques es faran sempre amb el mateix grup de 4 alumnes. El grup de matí realitzarà les pràctiques en 3 seminaris de 3 hores cada un d'ells. Es faran 2 grups mitjans que assistiran al seminari per torns. El grup d'horabaixa realitzarà les pràctiques en 6 sessions presencials d'1 hora 30 min. cada una d'elles. Es faran 2 grups mitjans que assistiran a les pràctiques de manera quinzenal alternativament.
Criteris d'avaluació	Es valorarà aquesta activitat amb un document que es lliurarà al final de cada un dels seminaris. Per aquest treball es requerirà la lectura prèvia d'alguns documents o l'elaboració d'alguna tasca específica. L'assistència als seminaris és obligatòria per a tots els alumnes. Excepcionalment es pot falta a un màxim d'un seminari amb la seva justificació corresponent. Cada seminari tindrà el mateix pes en l'avaluació.

Percentatge de la qualificació final: 20% per l'itinerari A

Prova d'avaluació

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves objectives (Recuperable)
Descripció	Es realitzarà una prova escrita global dels continguts de l'assignatura durant el període d'avaluació. Aquesta avaluació permetrà valorar si l'alumna/e ha assimilat els continguts de la matèria.
Criteris d'avaluació	Per a poder presentar-se a la prova d'avaluació global és necessari que l'alumne hagi lliurat el projecte d'observació, així com tots els treballs dels seminaris/pràctiques. La prova d'avaluació serà tipus test, a on l'alumne ha de demostrar el domini dels continguts teòrics de la matèria (aprofitament i assimilació) mitjançant les lectures dels documents aportats i les exposicions teòriques de la professora. La puntuació de l'examen serà del 0 al 10 i les preguntes errònies es penalitzaran amb 0,33. Per a poder superar la prova s'ha de tenir un mínim de 5 sobre 10

Any acadèmic	2013-14
Assignatura	22012 - Observació i Documentació
Grup	Grup 2, 1S, GEDI, GEI2
Guia docent	B
Idioma	Català

Aquesta activitat es podrà recuperar durant el període d'avaluació extraordinari (setembre).

Percentatge de la qualificació final: 40% per l'itinerari A

Projecte d'observació i documentació.

Modalitat	Estudi i treball autònom en grup
Tècnica	Treballs i projectes (Recuperable)
Descripció	El projecte es realitzarà de manera interdisciplinària amb l'assignatura Estratègies d'Intervenció Educativa en la Primera Infància I. Consisteix en dissenyar i desenvolupar un Projecte d'Observació i Documentació a un centre d'Ed. Infantil. Cada grup realitzarà 4 sessions d'observació al centre.
Criteris d'avaluació	Es tendran en compte els següents aspectes per a l'avaluació del projecte: (a) el treball realitzat en el desenvolupament de les fases de disseny, anàlisi i interpretació del projecte elaborat amb el grup, (b) la correcta aplicació de les tècniques recollides i (c) la qualitat de la documentació i exposició del projecte realitzat grupalment.

De les exposicions es valorarà, fonamentalment, el grau de preparació dels continguts per fer l'exposició, l'equilibri en la participació de tots els membres del grup, l'eficàcia del format de presentació per millorar la comprensió, l'adequació del ritme de l'exposició, l'adequació de l'ordre dels continguts, i la claredat de l'exposició per a la comprensió de la temàtica.

Aquesta activitat es podrà recuperar durant el període d'avaluació extraordinari (setembre).

Percentatge de la qualificació final: 40% per l'itinerari A

Recursos, bibliografia i documentació complementària

A continuació relacionam la bibliografia adient per poder complementar i desenvolupar el treball dels estudiants. Fixam una bibliografia bàsica, una altra de complementària, així com una relació de recursos didàctics i metodològics a la xarxa Internet. A més, mitjançant l'eina informàtica de la intranet de Campus Extens, Moodle (teleeducació), l'alumne tindrà a la seva disposició tota una sèrie de recursos d'interès per a la seva formació, com ara documents electrònics sobre la matèria elaborats pel professorat responsable de l'assignatura o enllaços a Internet.

Bibliografia bàsica

Gallardini, A. L.; Davoli, M.; Tognetti, G. (2010): *Afinar els ulls per captar moments*. Barcelona. Temes d'Infància, 62. Rosa Sensat.

Material de la xarxa intranet Moodle.

Bibliografia complementària

Bloc I - El sentit i el significat de l'observació a l'Educació Infantil.

ANGROSINO, M.(2012).Etnografia y observación participante en investigación cualitativa. Madrid: Morata

ALTIMIR, D. (2006) Com escoltar els infants? Barcelona: Temes d'Infància. Rosa Sensat

CABANELLAS, I.; HOYUELOS, A. (1994). Mensajes entre líneas. Diálogos entre la forma y la materia. Pamplona: Patronato Municipal de Escuelas Infantiles.

CABANELLAS, I.; HOYUELOS, A. (1998). Momentos. Cantos entre balbuceos. Pamplona: Universidad Pública de Navarra.

CARR, W. (1993). Calidad de la enseñanza e Investigación-Acción. Sevilla: Díada.

Any acadèmic	2013-14
Assignatura	22012 - Observació i Documentació
Grup	Grup 2, 1S, GEDI, GEI2
Guia docent	B
Idioma	Català

CARR, W.; KEMMIS, S. (1988). Teoría crítica de la enseñanza. La investigación-acción en la formación del profesorado. Barcelona: Martínez Roca.

CARRASCO, J.B.; CALDERERO, J.F. (2000). Aprendo a Investigar en Educación. Madrid: Rialp.

CROLL, P. (2000). La observación sistemática en el aula. Madrid: La Muralla

DE KETELE, J.M. (1984). Observar para educar. Madrid: Aprendizaje-Visor.

FLICK, U. (2007). Introducción a la investigación cualitativa. Madrid: Morata.

GIL FLORES . Cap. VIII- Observación en Metodología de la investigación cualitativa. Ed. Aljibe

IRWIN, M, BUSHNELL, M. (1984), La observación del niño. Estrategias para su estudio. Madrid: Narcea.

ERICKSON, F. (1989). Métodos cualitativos de investigación sobre la enseñanza. En M. C. Wittrock (Ed.), La investigación de la enseñanza II. Métodos cualitativos y de observación (pp. 195-301). Barcelona: Paidós/MEC.

HOYUELOS, A. (2003). La complejidad y obra pedagógica de Loris Malaguzzi. México: Multimedia. Colección Pensamiento Pedagógico.

HOYUELOS, A. (2004). La ética en el pensamiento y obra pedagógica de Loris Malaguzzi. Barcelona: Octaedro. Rosa Sensat

LOSADA, J.L; (2003) Metodología observacional. En Métodos de investigación en Ciencias Humanas y Sociales. Ed. Thomson

MALAGUZZI, L. (2001). Loris Malaguzzi. La educación infantil en Reggio Emilia. «Temas de Infancia. Octaedro: Rosa Sensat.SALGUEIRO, A.M. (1998). Saber docente y práctica cotidiana. Un estudio etnográfico. Barcelona: Octaedro.

PEÑA, B.(2012). Métodos científicos de observación en educación

PEREZ SANCHEZ, M. (1995). Observación de bebés. Barcelona: Paidós Educador.

PÉREZ SERRANO, G. (1994). Investigación cualitativa. Retos e interrogantes. Madrid: La Muralla.

POSTIC, M.; DE KETELE, J.M. (1992). Observar las situaciones educativas. Madrid: Narcea.

RODRIGUEZ, G; GIL FLORES, J; GARCÍA J., E. (1996). Metodología de la investigación cualitativa. Málaga: Aljibe

SANDÍN, M. P. Cap. 7-Tradiciones en la investigación cualitativa en Investigación cualitativa en educación. Ed. Mc Graw Hill

STENHOUSE, L. (1987). La investigación como base de la enseñanza. Madrid: Morata.

STRAUSS, A, CORBIN, J.(2002). Bases de la investigación cualitativa. Ed. Universidad de Antioquia. Col. Contus.

TAYLOR, S.; BOGDAN, R. (1987). Introducción a los métodos cualitativos de investigación. Buenos Aires: Paidós.

VAYER, P; RONCIN, C. (1990). L'observation des jeunes enfants. París: ESF.

VECHI, V (2013). Arte y creatividad en Reggio Emilia. Madrid: Morata

Bloc II- Els projectes d'observació.

ANGUERA, M.T. (ed) (1993) Metodología observacional en la investigación psicológica. Vol. I. Barcelona: PPU.

ANGUERA, M.T. (Coord.) (1999). Observación en la escuela: aplicaciones. Barcelona: Edicions Universitat de Barcelona.

BAKEMAN, R.; GOTTMAN, J.M. (1989). Observación de la interacción: introducción al análisis secuencial. Madrid: Morata.

BARDIN, L. (1986). El análisis de contenido. Madrid: Akal.

BECCHI, E. (1992), Scala per la valutazione dell'Asilo Nido. Milán: Franco Angeli.

Any acadèmic	2013-14
Assignatura	22012 - Observació i Documentació
Grup	Grup 2, 1S, GEDI, GEI2
Guia docent	B
Idioma	Català

BECCHI, E, BONDIOLI, A. et al. (1993). La griglia di osservazione della giornata scolastica. Bergamo: Junior.

BONDIOLI, A.; SAVIO; D. (1994). Osservare il gioco di finzione: una scala di valutazione delle abilità ludico-simboliche infantili (SVALSI). Bergamo: Junior.

CABANELLAS, I. Coord. (Grupo de investigación entorno al hecho creativo)(2004) Ritmos Infantiles. Temas de in-fan-ci-a. Colección CD-1-Asociación de Maestros Rosa Sensat.

CABANELLAS, I. et al.(2007). Ritmos infantiles. Tejidos de un paisaje interior. Barcelona: Octaedro.

FERRARI, M. (1994). La valutazione di contesti prescolari: strumenti e realtà. Bergamo: Junior.

FERRARI, M.; GARIBOLDI, A. (1994). SOVASI. Scala per l'osservazione e la valutazione della scuola dell'infanzia. Bergamo: Junior.

GARAIGORDOBIL, M. Técnicas observacionales en la construcción de instrumentos de evaluación..., en Anguera, M. T. (1999). Observación en la escuela: aplicaciones. Ed. Universitat de Barcelona.

GIBBS, G.(2012). El análisis de datos cualitativos en investigación cualitativa. Madrid: Morata

GIL FLORES, J. (1994). Análisis de datos cualitativos. Aplicaciones a la investigación educativa. Barcelona: PPU.

GONZALEZ, R.; LATORRE, A. (1987). El mestre investigador. La investigació a l'aula. Barcelona: Graó
HERRERO, M. L. Aplicación de la metodología observacional al estudio del comportamiento infantil en el aula, en en Anguera, M. T. (1999). Observación en la escuela: aplicaciones. Ed. Universitat de Barcelona.

HOPKINS, D. (1989). Investigación en el aula. Guía del profesor. Barcelona: PPU.

IMBERNON, F. (Coord.) (2002). La investigación educativa como herramienta de formación del profesorado. Madrid, Graó

MATTHEWS, J. (2002). El arte de la infancia y la adolescencia. Barcelona: Paidós. Arte y Educación.

MOLINA, L; RUÉ, J. (1989). L'observació com a mètode d'anàlisi de la realitat educativa. En AA.VV., Portar la Recerca a classe. Perspectives en la Investigació Educativa, (pp. 61-102). Barcelona: ICE-UAB.

SANMARTIN, R. (2003). Observar, escuchar, comparar, escribir. La práctica de la investigación cualitativa. Barcelona: Ariel Antropología.

SINCLAIR, H. et al.(1982). Los bebés y las cosas. Barcelona: Gedisa.

STAMBAK, M et al. (1997). Los bebés entre ellos. Barcelona: Gedisa

ROMAN, J.M., SÁNCHEZ, S.; SECADAS, F. (1996). Desarrollo de las habilidades en niños pequeños. Madrid: Pirámide.

RUIZ OLABUENAGA, J. I. (1999) Cap.4. La observación en Metodología de la investigación cualitativa. 2ª ed. Universidad de Deusto

RUIZ OLABUÉNAGA, J. I. (1999) Cap. 6 Análisis de contenido en Metodología de la investigación cualitativa. 2ª ed. Universidad de Deusto

SUGRAÑÉS, E. i altres (2012): Observar para interpretar. Barcelona. Graó.

VIANELLO, R. (1993). Quaderno personale per la programmazione e la valutazione. Milán: Juvenilia.

ZABALZA, M.A. (1991). Los diarios de clase. Barcelona: PPU

ZIMMERMANN, D. (1987). Observación y comunicación no verbal en la Escuela Infantil. Madrid: M.E.C.-Morata.

Bloc III - La documentació dels processos educatius.

ALTIMIR, D. (2006) Com escoltar els infants?. Barcelona: Temes d'Infància. Rosa Sensat

HOYUELOS, A. (2004). La ética en el pensamiento y obra pedagógica de Loris Malaguzzi. Barcelona: Octaedro. Rosa Sensat.

MALAVASI, L. ZOCCATELLI, B.(2012). Documentare le progetualità nei servizi e nelle scuole per l'infanzia. Bérgamo: Junior

PERICOT, J. (2002). Mostrar para decir. La imagen en contexto.UAB. Servei de Publicacions.

RICOEUR, P. (1999): Historia y narratividad. Barcelona. Paidós Ibérica.

VECHI, V (2013). Arte y creatividad en Reggio Emilia. Madrid: Morata

---

Any acadèmic	2013-14
Assignatura	22012 - Observació i Documentació
Grup	Grup 2, 1S, GEDI, GEI2
Guia docent	B
Idioma	Català

Altres recursos

Mitjançant l'eina informàtica de la intranet Moodle l'alumne tindrà a la seva disposició tota una sèrie de recursos d'interès per a la seva formació, com ara documents electrònics sobre la matèria elaborats pel professorat responsable de l'assignatura o enllaços a Internet.

